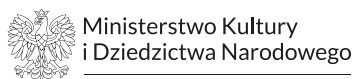

**PORADNIK
BARDZOMŁODO—
—KULTURALNY**

**Kultura dostępna dla
wszystkich – praca z osobami
z niepełnosprawnością wzroku**

JUSTYNA KAZEK | KONSULTACJA: DOMINIK SZURGOT

Wstęp

Cześć Animatorko! Cześć Animatorze!

Jeśli chcesz, by Twoje działania kulturalne dotarły do szerokiego grona osób i nie wykluczały nikogo – ten artykuł jest dla Ciebie. Znajdziesz tu informacje niezbędne do tego, żeby tworzyć wydarzenia, w których mogą wziąć udział osoby z różnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnością. Zauważysz, że z części zaproponowanych rozwiązań korzystają nie tylko osoby z niepełnosprawnościami. Poradnik zawiera najbardziej podstawowe kwestie, takie jak:

- ◆ opis konkretnej grupy osób z niepełnosprawnością,
- ◆ zasady savoir-vivre'u w kontakcie z osobą z niepełnosprawnością,
- ◆ rozwiązania, które umożliwiają osobom z niepełnosprawnością uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych.

CZY TO KOSZTUJE?

Część rozwiązań wymaga nakładów finansowych. Ale staraliśmy się pokazać, że czasem zapewnienie dostępności może nic nie kosztować, oprócz chęci i czasu. I tych bezkosztowych opcji jest naprawdę dużo.

CZY JEST TO TRUDNE?

Ocenisz samodzielnie. Na początku może się to wydawać skomplikowane. Jednak z każdym kolejnym wydarzeniem nabierzesz praktycznego doświadczenia, a dostępność zaczniesz traktować jak coś oczywistego. Wystarczy mieć w głowie hasła, co dla kogo może być potrzebne i dobry plan.

CZY WARTO?

To jest pytanie, czy szanować prawa człowieka i nikogo nie dyskryminować. Odpowiedź może być tylko jedna: Tak! I warto robić to mądrze. A jak zorganizujesz swoje wydarzenie tak, by mogły wziąć w nim udział osoby z niepełnosprawnościami i takie osoby się pojawią dzięki Twoim staraniom – satysfakcja gwarantowana!

Ta publikacja nie wyczerpuje tematu. Nie wyczerpuje też rozwiązań. To informacje niezbędne na początek. Po więcej sięgnij do licznych źródeł w internecie. Kilka odnośników znajdziesz na końcu artykułu.

O kim mówimy?

Do osób z niepełnosprawnością wzroku należą:

- osoby, które nie widzą od urodzenia lub wczesnego dzieciństwa,
- osoby ociemniałe, które widziały, ale utraciły wzrok całkowicie lub częściowo,
- osoby słabowidzące.

Jak się zachować?

- ◆ **Odezwij się pierwszy**, po to żeby zasygnalizować, że jesteś w tej przestrzeni.
- ◆ Pytaj: **czy pomóc? jak pomóc?**
- ◆ Bez obaw używaj sformułowań i wyrażen naturalnych w naszym języku np. „miło Cię widzieć”, „do zobaczenia”.
- ◆ Osobie niewidomej możesz **podać rękę** na powitanie/pożegnanie. Sama osoba niewidoma również może wykonać taki gest i będzie to zachowanie zupełnie naturalne.
- ◆ Jeżeli wskazujesz drogę, mów konkretnie wskazując kierunek, w którym trzeba się udać np. „idź prosto do końca korytarza, a następnie skreć w lewo”
- ◆ Gdy zdecydujesz się pomóc osobie niewidomej dotrzeć z jednego miejsca do drugiego, pozwól jej złapać się **za Twoją rękę**. Pamiętaj, żeby to była sytuacja komfortowa dla Was obojga. Możesz pozwolić złapać się na przykład tuż nad łokciem. Dzięki temu będziesz iść z przodu, a prowadzona przez Ciebie osoba wyczuje zmiany terenu.
- ◆ Jeżeli asystujesz, zwracaj uwagę na potencjalne przeszkody nie tylko na dole (nierówna powierzchnia, wysoki próg itd.), ale również na górze (wysoko zawieszona szafka, niski strop itd.).
- ◆ W przypadku korzystania ze schodów pamiętaj o tym, żeby informować, czy są **w górę czy w dół**. Nie liczymy schodów, a jedynie informujemy o tym, że się kończą lub o ostatnim stopniu. Informujemy również o pojedynczych stopniach, np. krawężnikach.
- ◆ Przy przechodzeniu przez drzwi możemy poprosić osobę niewidomą o przytrzymanie drzwi lub o ich zamknięcie za sobą i asystentem wtedy, gdy osoba niewidoma znajduje się bliżej tych drzwi.
- ◆ Jeśli rozmawiasz z osobą niewidomą i chcesz się od niej oddalić, uprzedź ją o tym.

Dostępność

TEKST ALTERNATYWNY

AUDIODESKRYPCJA

MATERIAŁY DOTYKOWE

MATERIAŁY W ALFABECIE BRAILLE'A

DRUK POWIĘKSZONY

ASYSTENT(KA)

Tekst alternatywny

To tekst, który pozwala osobom niewidomym zapoznać się z wizualnymi treściami w internecie (social media, strona internetowa). W rzeczywistości jest to zwięzły i treściwy opis tego, co znajduje się na zdjęciu, plakacie czy rysunku, który publikujesz w mediach społecznościowych.

Mimo, że część narzędzi w mediach społecznościowych samodzielnie generuje tekst alternatywny, proponujemy, żeby tworzyć go samodzielnie. To nic trudnego.

Tekst alternatywny stosuj przy opisie zdjęć, infografik, plakatów informacyjnych zamieszczonych na stronie www lub w social mediach.

Jak stworzyć tekst alternatywny?

W skrócie: tak, jakbyś opisywał(a) tę grafikę komuś przez telefon.

- a) Pisz konkretnie.
- b) Zrezygnuj z wyrażień typu: „na zdjęciu widać”, „obraz przedstawia”. Od razu przejdź do konkretów.
- c) Używaj słów kluczowych dla odbioru grafiki. Czasem będzie to kolor, czasem kompozycja, a czasem emocja. Wyeksponuj to, co Tobie „rzuca się w oczy”.
- d) W opisie pomiń nieważne detale
- e) Pisz krótkimi zdaniami: jedno zdanie – jeden temat. Krótkie zdania są dużo łatwiejsze w odbiorze.
- f) W tekście alternatywnym zamieść wszystkie elementy tekstowe, jakie są na grafice.

Pamiętaj o tym, żeby nie dublować treści. Jeżeli w poście zamieszczasz wszystkie informacje o wydarzeniu i dołączasz dodatkowo grafikę plakatu na wydarzenie, to nie ma sensu powtarzać tej samej informacji w tekście alternatywnym.

Jeśli masz taką możliwość, przeczytaj tekst alternatywny innej osobie, a następnie pokaż jej grafikę i zapytaj o wrażenia.

Jak dodać tekst alternatywny w social mediach?

Opcję dodania lub zmiany tekstu alternatywnego znajdziesz w edycji zdjęcia. Możesz wrzucić tekst alternatywny, kiedy tworzysz post lub uzupełnić go już po publikacji. Szczegółowa instrukcja umieszczania tekstu alternatywnego w social mediach co jakiś czas zmienia się. Aktualną znajdziesz w internecie, wpisując pytanie, jak dodać tekst alternatywny w konkretnym medium społecznościowym.

Audiodeskrypcja

Jest to opis tego, co widzisz, a czego osoba niewidoma lub słabowidząca nie jest w stanie domyślić się na przykład z dialogów. Audiodeskrypcję można zastosować:

- ◆ w filmie, spektaklu (opis wyglądu postaci i tego, co dzieje się w danym momencie);
- ◆ podczas zwiedzania muzeum, galerii (opis dzieła sztuki, rzeźby, obrazu);
- ◆ podczas zwiedzania miasta (opis architektury i charakterystycznych elementów przestrzeni);
- ◆ podczas koncertu, warsztatów, spotkania (opis miejsca, wyglądu, zachowania).

Audiodeskrypcja na żywo

To opisywanie na bieżąco wydarzenia, w którym uczestniczy osoba potrzebująca audiodeskrypcji. Audiodeskrypcję na żywo zapewnia dostępność na przykład podczas zwiedzania, spacerów, spotkań. Częściowo możesz ją przygotować wcześniej.

PRZYKŁAD: Organizujesz tematyczny spacer po mieście. Przygotuj sobie wcześniej krótkie opisy miejsc, dzieł sztuki lub budynków, o których będziesz opowiadać i wpleć je w swoją opowieść.

Audiodeskrypcja filmu/spektaklu

Przygotowaniem audiodeskrypcji do filmu czy spektaklu zajmują się organizacje lub osoby, które się w tym specjalizują.

Audiodeskrypcja do filmu, nagranych spektakli, retransmisji wydarzenia powinna zostać nagrana. Audiodeskrypcja do spektaklu jest odczytywana na żywo

Wiele filmów ma już audiodeskrypcję. Spytaj producenta o nośnik z audiodeskrypcją.

Do pokazu (filmu/spektaklu) z audiodeskrypcją potrzebny jest odpowiedni sprzęt. Z reguły możesz wykorzystać systemy do tłumaczenia symultanicznego/*tourguide*. Sprzęt możesz wypożyczyć (czasem bezpłatnie) od fundacji i stowarzyszeń, firm zajmujących się organizacją konferencji czy organizacji turystycznych.

Materiały dotykowe

Osobom z niepełnosprawnościami wzroku dotyk pomaga w zapoznaniu się z otoczeniem i ułatwia kontakt z kulturą.

Dotykanie oryginału

Jeśli masz taką możliwość – zaproponuj dotykanie oryginalnych przedmiotów i dzieł sztuki. Nawet jeśli możesz udostępnić tylko jeden przedmiot na kilkanaście, które chcesz przedstawić – warto to zrobić.

Touchtour

To rodzaj zwiedzania, podczas którego osoby niewidome mogą dotknąć elementów scenografii, kostiumów, prezentowanych przedmiotów.

Touchour można zorganizować na przykład przed pokazem teatralnym lub podczas wydarzenia plenerowego, na którym prezentowane są stoiska grup rekonstrukcyjnych.

Jeśli nie możesz pozwolić na dotykanie oryginałów, masz jeszcze kilka możliwości.

Dotykanie podobnych materiałów

Wykorzystaj materiały podobne do oryginałów. W zależności od tego, czym jest oryginał, może to być tkanina, rodzaj kamienia czy narzędzi. Struktura materiału, jego waga, forma, powierzchnia mogą dużo przekazać na temat omawianego dzieła.

Tyflografiki

To wypukłe rysunki pokazujące dane dzieło lub jego najważniejsze fragmenty. Tyflografiki wykorzystuje się na przykład przy odwzorowywaniu obrazów, grafik, plakatów.

Zaprojektowanie i stworzenie tyflografiki stworzonej w technice drukarskiej może być kosztowne. Zajmują się tym z reguły profesjonalne firmy.

Alternatywą jest stworzenie tyflografik własnymi środkami. To, czego potrzebujesz, to materiały plastyczne, czas i wyobraźnia. Możesz stworzyć tyflografiki z materiałów podobnych do tych, z których wykonano oryginalne dzieło. Na rynku istnieją również folie do tworzenia wypukłych rysunków i specjalne puchnące farby. Sprawdzają się też pisaki 3D oraz farby reliefowe.

Makiety i druk 3D

To rodzaje pomocy dotykowych, które sprawdzą się przy trójwymiarowych dziełach, takich jak budynki czy rzeźby. Możesz z nich skorzystać, jeśli chcesz przedstawić miniaturę elementów scenograficznych lub wygląd czy rozkład sceny w spektaklu.

Profesjonalnie wykonana trwała makietka lub druk 3D jakiegoś dzieła może być dużym wydatkiem. Koszt zależy od tego, czy już jest projekt graficzny danego obiektu, jak duża ma być makietka i z jakiego materiału ma zostać wykonana.

Alternatywą jest stworzenie własnej makiety. Mniej profesjonalnej, ale znacznie tańszej. Płacisz jedynie za materiały oraz poświęcasz swój czas.

Materiały w alfabecie Braille'a

Nie każda osoba niewidoma zna alfabet Braille'a. Jeśli masz środki i możliwość możesz wydrukować np. informacje o wydarzeniu lub podpisy w alfabecie Braille'a.

Wydruk jednej strony A4 w alfabecie Braille'a to koszt kilkunastu złotych.

Weź pod uwagę, że wydruk a alfabecie Braille'a zajmuje około 4 razy więcej miejsca niż czarnodruk.

Materiały drukowane powiększonym drukiem

Jeśli przygotowujesz materiały drukowane, dla osób słabowidzących przydatne będą egzemplarze z większą czcionką, np. 16–18 pkt. Zadbaj też o światło między wierszami.

Alternatywą dla powiększonego druku może być lupa, która jest powszechnie dostępna i niedużo kosztuje.

Asystent(ka)

Asystent(ka) to osoba (pracowniczka/pracownik, wolontariuszka/wolontariusz), która podczas wydarzenia będzie mogła wesprzeć osobę z niepełnosprawnością.

W czym taka osoba może wesprzeć osobę z niepełnosprawnością wzroku?

- w dotarciu z najbliższego przystanku/parkingu na miejsce wydarzenia
- w przemieszczaniu się po budynku, terenie, na którym odbywa się wydarzenie
- w doprowadzeniu na miejsce/siedzenie
- w działaniach warsztatowych
- w audiodeskrypcji (na żywo) pomieszczeń lub wydarzenia (jeśli może to być pomocne lub konieczne)
- w obsłudze cateringu: zrobieniu kawy, herbaty,

Zakres tych czynności zależy od potrzeb osoby z niepełnosprawnością wzroku oraz od tego, na jaki rodzaj asysty możesz sobie organizacyjnie pozwolić.

Kto może być osobą asystującą?

Osobą asystującą może być wolontariusz/wolontariuszka. Zadbaj jednak o przeszkolenie tej osoby. Takie szkolenia prowadzą organizacje pozarządowe. Jeśli masz wokół siebie osobę, która odbyła takie szkolenia lub ma doświadczenie w asystowaniu osobom niewidomym – możesz poprosić ją o przeszkolenie swojej kadry.

Jak zorganizować asystę?

- Informację o **możliwości skorzystania** z asysty podczas wydarzenia umieść w punkcie **Dostępność** w opisie wydarzenia. Poinformuj też **o terminie**, do którego zgłasza się zapotrzebowanie na asystę. Pozwoli Ci to na lepsze zorganizowanie asysty. – patrz: Informacja.
- Jeśli możesz zaproponować asystę w dotarciu z przystanku/parkingu – w opisie podaj **kontakt do wysłania prośby** o taką asystę (e-mail, telefon).
- Jeśli chcesz zaproponować asystę już na miejscu – napisz, **gdzie będą znajdować się asystentki/asystenci i jak ich rozpoznać**. Oznacz osoby asystujące na przykład plaketką z napisem: „Asysta”. Ułatwi to ich odnalezienie i zmniejszy niepewność sytuacji i poczucie zagubienia. Z osobami niewidomymi możesz ustalić wcześniej mailowo lub telefonicznie, jak się rozpoznacie, a raczej jak osoba asystująca rozpozna tę osobę, której będzie asystować.
- Oceń wcześniej, w jakich miejscach/sytuacjach może być potrzebna asysta. Jeśli jest wiele takich miejsc/sytuacji. Najlepiej, gdy możesz przyporządkować jedną osobę asystującą do jednej osoby z niepełnosprawnością. Zależy to oczywiście od liczby osób asystujących, które możesz zorganizować, liczby osób potrzebujących asysty i zakresu potrzebnej asysty.
- Jeśli tworzysz wydarzenie zamknięte, na które są zapisy – o potrzebę asysty i jej zakres (a także o inne potrzeby) zapytaj w formularzu zgłoszeniowym – patrz: Formularz zgłoszeniowy. Takie rozwiązanie pozwoli Ci zaplanować, ilu osobom i w jakim zakresie będzie potrzebna asysta i tym samym ułatwi Ci jej organizację.

UWAGA: Asystowanie osobie niewidomej nie jest czynnością bardzo skomplikowaną, wymagającą bardzo specjalistycznej wiedzy i długotrwałych przygotowań, dlatego nie będzie dobrą praktyką oczekiwanie od osób niewidomych, aby zadeklarowały chęć skorzystania z pomocy asystenta z jakimś długim, np. tygodniowym wyprzedzeniem, zwłaszcza w przypadku niedużych wydarzeń. Takie żądania mogą zniechęcić osoby z niepełnosprawnością wzroku do udziału w wydarzeniu.

Asysta osobista

Osoba z niepełnosprawnością może przyjść na Twoje wydarzenie ze swoją osobą asystującą.

Pozwól takiej osobie uczestniczyć w Twoim wydarzeniu (w roli osoby asystującej). Zadbaj o miejsce dla niej.

Jeśli wydarzenie jest płatne, dobrą praktyką jest zwolnienie osoby asystującej z opłaty.

Osoba asystująca jest jednym z „narzędzi” wspierających osoby z niepełnosprawnością.

Dobrze, żeby osoba z niepełnosprawnością mogła poinformować Cię o tym, że pojawi się z osobą asystującą. Uwzględnij to na przykład w formularzu zgłoszeniowym.

Pamiętaj, żeby w kontakcie z osobą z niepełnosprawnością zwracać się bezpośrednio do niej, nie do osoby asystującej.

Prezentacja/pokaz slajdów/spotkanie

Przy każdym zabraniu głosu poinformuj, kto się wypowiada lub poproś o każdorazowe **przedstawienie się z imienia**.

Podczas prezentacji przy zmianie slajdu **opisz istotne elementy graficzne**, na przykład zdjęcia, grafiki, wykresy.

Jeśli w prezentacji umieszczasz filmiki, które nie zawierają audiodeskrypcji – przedstaw krótko, co się w nich znajduje, a czego nie można wywnioskować po dialogach/narracji.

Informacja

W opisie wydarzenia, który umieszczasz w social mediach, na stronie internetowej czy na drukowanej ulotce, dodaj element zatytułowany **Dostępność**. Niech to będzie nieodłączna część każdego opisu wydarzenia.

Poinformuj tu **o dostępności** miejsca i wydarzenia **lub jej braku**. Umieść tu informacje o wszystkich możliwych **rozwiązaniach** zwiększających dostępność i/lub **barierach** dla osób z **różnymi niepełnosprawnościami**.

Pisz uczciwie i konkretnie. Ważna jest szczerść, a nie koloryzowanie rzeczywistości. Rzetelna informacja pozwoli uniknąć rozczarowań.

Opisz bariery w sposób obiektywny i rzeczowy. Nie dodawaj stwierdzeń oceniających, np. że dana przeszkoda jest niemożliwa do samodzielnego pokonania przez osobę z niepełnosprawnością. Ocenę sytuacji i podjęcie decyzji o skorzystaniu z asysty zostaw osobie z niepełnosprawnością.

Przykładowy zapis I:

DOSTĘPNOŚĆ

- Spotkanie będzie tłumaczone na polski język migowy.
- Tłumaczka PJM będzie po lewej stronie sceny.
- Na sali widowiskowej będzie działała pętla indukcyjna.
- Pętla będzie dostępna w trzech pierwszych rzędach po lewej stronie.

W dotarciu na spotkanie i podczas pobytu na wydarzeniu można skorzystać ze wsparcia asystentów. Potrzebę asysty zgłoś mailowo do 30 września na adres: dostepnosc@domkulturyx.pl

DOJAZD

- Najbliższe przystanki to: Zielona 01, Zielona 02 (linie 5,6, 33, 150) i Centrum 01 (linie 27, 44)
- Najbliższe miejsce parkingowe dla osoby z niepełnosprawnością znajduje się przy ulicy Długiej.
- Chodnik na trasie z przystanku do budynku jest nierówny.
- Do wejścia prowadzą schody. Można skorzystać z platformy przyschodowej.
- Toaleta dla osób z niepełnosprawnością znajduje się na parterze.
- Kontakt w sprawie dostępności: dostepnosc@domkulturyx.pl
- Asystentki i asystenci będą mieli na sobie identyfikatory z napisem: „asysta”.

UWAGA: Jeżeli Twoje wydarzenie odbywa się w instytucji, która na swojej stronie internetowej ma zamieszczoną informację o dostępności, możesz podać adres tej strony, na przykład w taki sposób: Informacje dotyczące dostępności Domu Kultury X: www.domkulturyx.pl/dostepnosc

---

Przykładowy zapis II:

- Informacje dotyczące dostępności Domu Kultury X: www.domkulturyx.pl/dostepnosc
- Jeśli chciałabyś/chciałbyś zgłosić szczególne potrzeby, wypełnij formularz zgłoszeniowy (tutaj podajesz link do formularza)
- Kontakt w sprawie dostępności: dostepnosc@domkulturyx.pl

Formularz zgłoszeniowy

Jeśli organizujesz wydarzenie zamknięte, na które konieczne są zapisy, skorzystaj z formularza.

Jeśli wydarzenie ma być otwarte, czyli każda osoba może przyjść, również możesz użyć formularza. Pozwoli Ci to zorientować się, kogo możesz się spodziewać i zapewnić niezbędną dostępność.

Możesz użyć do tego narzędzi Google. W formularzu **zapytaj o potrzeby i preferowaną formę kontaktu**. Wymień te, które jesteś w stanie zapewnić. Dodaj pozycję: Inna odpowiedź.

Jak zapytać?

Twoje pytanie w formularzu zgłoszeniowym może brzmieć na przykład tak:
Co ułatwiłoby Ci udział w warsztacie?

- a) asysta – pomoc w dotarciu z przystanku i na przystanek
- b) asysta podczas warsztatu
- c) pętla indukcyjna
- d) tłumaczenie na polski język migowy
- e) Inna odpowiedź:

Zaangażuj osoby z niepełnosprawnością

Podczas przygotowań do wydarzenia, w którym przewidujemy udział osób z niepełnosprawnością wzroku, dobrze będzie skorzystać ze wsparcia takich osób, o ile mają jakieś doświadczenie i niezbędną wiedzę z zakresu dostępności. Ktoś taki może pomóc np. w ocenie audiodeskrypcji, tekstów alternatywnych czy tyflografik, jak również w przygotowaniu napisów w alfabecie Braille'a.

UWAGA: Z pomocy osoby niewidomej korzystamy na etapie przygotowań, kiedy jeszcze można wprowadzić sugerowane przez nią zmiany i ulepszenia. Dawanie osobie niewidomej do oceny audiodeskrypcji, której tekstu nie można już zmienić, nie będzie w pełni zgodne z ideą dostępności, chociaż będzie i tak lepszym rozwiązaniem niż tworzenie audiodeskrypcji bez jakichkolwiek konsultacji z przyszłymi odbiorczyniami/odbiorcami.

Na koniec

Jeśli chcesz poszerzyć wiedzę z zakresu zapewniania dostępności kultury, możesz zajrzeć do poniższych pozycji. Znajdziesz je w internecie.

Wytyczne ws. dostępności wydarzeń dla m.st. Warszawy – Monika Szczygielska, Anna Żórawska, Warszawa 2018, aktualizacja 2020

Wrocławskie standardy dostępności kultury i wydarzeń – Fundacja Katarynka, Wrocław 2021

Lubelskie standardy dostępności kultury <https://lublin.eu/kultura/dostepnosc/lubelskie-standardy-dostepnosc-kultury/>

Warszawska Akademia Dostępności – kompendium praktycznej wiedzy, które znajdziesz na kanale YouTube: <https://www.youtube.com/@WarszawskaAkademiaDostepnosci>

Możesz również skontaktować się z organizacjami pozarządowymi, które specjalizują się w temacie dostępności usług i wydarzeń dla osób z różnymi potrzebami.

INFORMACJE O AUTORACH

Justyna Kazek – specjalistka do spraw dostępności, prowadzi szkolenia z tworzenia dostępnych wydarzeń i z pierwszego kontaktu z osobami z niepełnosprawnością. Tworzy teksty łatwe do czytania i rozumienia (ETR) i napisy dla niesłyszących, prowadzi warsztaty twórcze z dziećmi i z młodzieżą z niepełnosprawnością. Pomysłodawczyni i współtwórczyni lubelskich standardów dostępności kultury. Asystentka osobista osób z niepełnosprawnościami. Członkini zarządu Stowarzyszenia Otwieracz. Dwukrotna stypendystka Prezydenta Miasta Lublin. Lektorka, instruktorka teatralna, logopedka.

Dominik Szurgot – absolwent filologii klasycznej i prawa na KUL-u. W czerwcu 2021 r. obronił doktorat z literaturoznawstwa. Stypendysta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Prezydenta Miasta Lublin. Jest osobą niewidomą. Od 2020 r. działa samorzecznico. Prowadzi w Stowarzyszeniu Otwieracz szkolenia z pierwszego kontaktu z osobami niewidomymi, konsultuje audiodeskrypcje do dzieł sztuki oraz rozwiązania z zakresu dostępności dla osób niewidomych. Jest twórcą projektu dotyczącego przystosowywania gier planszowych do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku.